Jonna Anttila
Operatiivinen johtaja
Tampereen Raitiotie Oy
15.9.2025

Asiantuntijalausunto koskien HE 65/2025

Lausunto koskien Raideliikennelakia

157§ *Rataverkonhaltijan vastuu*

Kyberturvallisuuden lisääminen osaksi riskienhallinnan vaatimuksia on kannatettavaa ja olennainen osa tämän päivän toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi tarvittavia toimenpiteitä.

164a § *Kaupunkiliikenteen rataverkon suunnittelu ja rakentaminen*

Tampereen Raitiotie Oy omistajakuntineen pyytävät lausunnot sidosryhmiltä ja viranomaisilta hanke- ja toteutussuunnitteluvaiheessa myös Traficomilta. Lisäksi keskustelua on käyty tapauskohtaisesti myös muun muassa tasoristeysturvallisuudesta.

Suunnitteluvaiheet suunnittelutetaan yhteistyössä kuntien liikennesuunnittelusta ja maankäytön suunnittelusta vastaavien asiantuntijoiden kanssa.

Raitiotien liikenneympäristön periaatteet hyväksytään katusuunnitelmissa, jotka omistajakunnat hyväksyvät raitiotien toteutussuunnitteluvaiheessa kuntien asianomaisissa lautakunnissa.

Kannatamme kansallisesti yhdenmukaisia vaatimuksia siitä, miten ilmoitus tulisi tehdä ja turvallisuusvaikutusten läpikäymistä viranomaisten kanssa turvallisuuden varmistamiseksi.

Liikennejärjestelmänäkökulmasta katusuunnitelmiin liittyvät risteysratkaisut, liittymäsuunnittelu, liikenteenohjausratkaisut ja muun kuin raideliikenteen huomioon ottaminen on ensisijaisesti kaupunkien ja kuntien liikennesuunnittelun vastuulla, ja he ottavat huomioon koko liikennejärjestelmän kokonaisturvallisuutta. Tässä rataverkonhaltijoiden ja liikenteen harjoittajien yhteistyö liikennejärjestelmäsuunnittelusta vastaavien kanssa on tietysti erityisen tärkeää ja teemme sitä aktiivisesti.

Rataverkonhaltijan näkökulmasta näemme, että erityisesti radan rakenteisiin, raiteenvaihtopaikkoihin ja raideristeyksiin, yhteentoimivuuteen kiskokaluston kanssa sekä vaihdetyyppien ja teknisten turvajärjestelmien ratkaisut olisivat keskiössä Liikenne- ja viestintävirasto lausunnossa raideliikenteen poikkeamien muun muassa törmäysten sekä suistumisien estämiseksi. Lisäksi tämän yhteydessä näistä näkökohdista on hyvä

varmistaa myös rataverkon toimintavarmuus ja häiriöttömyyden turvaaminen.

Rataverkon haltijan turvallisuusjohtamisjärjestelmä ottaa jo nykyisellään kantaa uusien ja muutettavien osajärjestelmiin liittyvään riskien arviointiin ja turvalliseen käyttöönottoon. Turvallisuusjohtamisjärjestelmää parannetaan jatkuvasti kokemuksen karttuessa poikkeamakäsittelyjen ja riskien arviointien kautta.

164b § *Toimenpiteet kaupunkiraideliikenteen häiriötilanteessa*

Häiriötilanteiden hallinta raitiotiejärjestelmässä on keskeinen osa joukkoliikenteen palvelutason ylläpitämistä ja raitiotieinvestoinnin täysimittaista hyödyntämistä. Viestintä matkustajille on tärkeää kaikissa tilanteissa ja on hyvä, että se näkyy myös lainsäädännössä.

Pykälän 1 perusteluihin huomiona, että Tampereen seudun joukkoliikenne vastaa kaikista korvaavien liikennejärjestelyiden suunnittelusta ja toteutuksesta, jotka toteutetaan linja-autoliikenteellä. Raitiotiejärjestelmän toimijat, rataverkon haltija ja liikenteen harjoittaja toimittavat tiedon, miltä osin raideliikennettä ei voida harjoittaa. Korvaavien järjestelyiden rahoittamisesta sovitaan tarvittavilta osin kaluston vuokrasopimuksen piirissä. Korostaisimme seudun joukkoliikenteestä vastaavan viranomaisen vastuuta korvaavan liikenteen järjestämisessä, jolle rataverkon haltija ja liikenteen harjoittaja tuottavat joukkoliikennejärjestelmässä palveluna nimenomaan raideliikennettä. Joukkoliikenneviranomainen voivat tuottaa tai tilata korvaavan liikenteen palvelut parhaaksi katsomallaan tavalla.

Pykälän 2 osalta hallituksen esityksen perustelut ovat hyvin kirjatut.

Lausunto koskien Lakia liikenteen palveluista

65 § Kaupunkiraideliikenteen kuljettajien kelpoisuusvaatimukset ja lääkärintarkastukset

Vaunukunnossapidon ja infran kunnossapidon liikenteen harjoittajana kaupunkiraideliikenteessä tulee nähdä myös rataverkonhaltija ja kaluston omistaja, joka voi myös toimia raiteilla tapahtuvan huoltoajopätevyyden ja kelpoisuuksien hallinnoijana. Infran kunnossapidossa on käytössä myös paljon kaksitieajoneuvoja, joiden vaatimuksia säädellään sekä raide- että tieliikenteen puolelta.

Hallinnollinen työ ja harjoittelun järjestäminen, seuranta ja varmistaminen tilanteessa, missä monitoimijaympäristön eri palveluntuottajien (liikenteen

harjoittaja, vaunun kunnossapitäjä, infran kunnossapitäjä) sopimukset päättyvät ja palveluntuottajan vaihtuvat, muodostuu laajaksi kokonaisuudeksi. Kilpailun ja tehokkuuden varmistamiseksi nämä pitäisi pystyä hoitamaan niin, että rataverkon ja/tai kaluston omistaja hallitsevat näitä pätevyys- ja kelpoisuusvaatimuksia matkustajaliikenteen ulkopuolella.

Kannatamme ajo- kuin huoltoajopätevyyksien ja kelpoisuuksien vaatimuksista säätämistä kansallisella tasolla, jotta vaatimukset yhdenmukaistuvat eri alueiden välillä. Tästä saadaan etuja niin liikenteen harjoittajien kilpailutuksiin kuin työvoiman liikkuvuuteen. Lisäksi turvallisuusjohtamisjärjestelmien valvonta ajopätevyyksien riittävyyden ja hallinnoinnin varmistamisen osalta on myös suotavaa ja toivottavaa turvallisuuden varmistamiseksi.

Muuta

Säädösten osalta ja myös alan turvallisuussuositukset kirjoitetaan usein käsityksellä, että kaluston omistaa tai kalustoon liittyvistä investoinneista päättää liikenteen harjoittaja. Tampereella ja raideliikenteessä yhä kasvavissa määrin liikenteen harjoittajat kilpailutetaan ja kaluston omistaa toinen taho, joka vastaa myös kalustoon tehtävistä investoinneista. Yhteistyön merkitys turvallisuuden varmistamiseksi eri osapuolien välillä kasvaa yhä enenemissä määrin.